Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi •Ocak 2025, 61: 306-331• ISSN: 2147-5202
DOI: 10.15285/maruaebd.1445709

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Eğitim Fakülteleri Öğretim Üyelerinin Terörizmle Baş Etme Konusundaki Düşünce ve Uygulamaları

Education Faculty Members' Thoughts and Practices on Dealing with Terrorism

Ayşen BAKİOĞLU [**]
Şeyma Nur DİDİN ALA [***]

Öz

Bu araştırma, terör örgütlerinin hedeflerine ulaşmak için öğretmen adaylarını nasıl etkilediklerini ortaya koymak, eğitimle bu durumun nasıl önüne geçilebileceğini ve terörizmle baş edebilecek öğretmenleri yetiştirmek için neler yapılabileceğini araştırmak için yapılmıştır. Nitel yöntem ve ölçüt örnekleme modeli ile yürütülen araştırmada 30 öğretim üyesi ile görüşülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yürütülen çalışmada görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Toplanan veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma bulguları öğretim üyelerinin, öncelikle terör örgütlerinin öğrencileri refah, saygınlık kazandırma ve özgürlük/bağımsızlık gibi argümanları kullanarak etkilediklerini düşündüklerini ortaya koymuştur. Bu durumun önüne geçmek için öğretim üyeleri, özellikle derslerde aklın/çok boyutlu ve eleştirel düşünmenin öne çıkarılması, terör örgütlerinin tanıtılması, çatışmayı önleyici bir dil kullanılması, diğerlerine saygı duymanın öneminin vurgulanması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, öğretim üyelerine göre, öğrencilerin terör örgütlerine katılma sebepleri, kendilerini farklı platformlarda ifade edememeleri, farklılıklara tahammülsüzlük, toplumsal sebepler/ayrışmalar, amaçsızlık vb. olabilmektedir. Bu durumun önüne geçmek için de eğitimin koruyucu/önleyici rolü ön plana çıkmaktadır.

* Bu çalışma Prof. Dr. Ayşen BAKİOĞLU danışmanlığında Arş. Gör. Dr. Şeyma Nur DİDİN ALA tarafından hazırlanan "Terörizmle baş etmede eğitim fakülteleri öğretim üyelerinin rol ve uygulamalara ilişkin görüşleri" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

** Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, E-posta: abakioglu@marmara.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-2571-1533.

*** Arş. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, E-posta: seyma.didin@marmara.edu.tr, Orcid ID: 0000-0001-7070-8205.

Atıf için: Bakioğlu A. ve Didin Ala Ş.N. (2025). Eğitim fakülteleri öğretim üyelerinin terörizmle baş etme konusundaki düşünce ve uygulamaları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 61*(61), 306-331. DOI: 10.15285/maruaebd.1445709

Makale Gönderim Tarihi: 06.03.2024 **Yayına Kabul Tarihi:** 30.12.2024

Anahtar Kelimeler: Eğitim fakültesi öğretim üyeleri, eğitim yönetimi ve politikası, öğretmen yetiştirme, terörizmle başa çıkma.

Abstract

This research was conducted to reveal how terrorist organizations influence teacher candidates to achieve their goals, how this situation can be prevented through education, and what can be done to train teachers who can cope with terrorism. In the research conducted with the qualitative method and criterion sampling model, 30 faculty members were interviewed. In the study conducted with a semi-structured interview form, the interviews were recorded with a voice recorder. The collected data were analyzed with content analysis. The research findings revealed that faculty members primarily think that terrorist organizations influence students by using arguments such as welfare, gaining respect, and freedom/independence. In order to prevent this situation, faculty members stated that reason/multidimensional and critical thinking should be emphasized, terrorist organizations should be introduced, a language that prevents conflict should be used, and the importance of respecting others should be emphasized. In addition, according to faculty members, the reasons why students join terrorist organizations can be the inability to express themselves on different platforms, intolerance to differences, social reasons/separations, aimlessness, etc. In order to prevent this situation, the protective/preventive role of education comes to the fore.

Keywords: Coping with terrorism, educational administration and policy, faculty members of the faculty of education, teacher training.

Summary

Introduction

Terrorism, defined as a problem by states and individuals, has been continuing its existence for centuries. This phenomenon, which is always on the agenda in Turkey as well as in the world through both written and visual media, negatively affects the lives of individuals and societies and the climate of all institutions by dominating fear and panic. The concept of terror in Latin is derived from the root "ter", meaning to tremble, to shake, and comes from the word "terrere", meaning "to be filled with fear" or "to be frightened" (Çelik, 2012). "Behaviors that will instill fear in the other party, cause death or property in order to force them to accept a political cause; intimidation, terrorism, terrorism, terrorism" (TDK, 2024).

It is too difficult to find solutions to terrorism without understanding its causes. Studies examining why individuals become terrorists show that biological elements, psychological reasons, social identity and alienation, economic factors, a sense of revenge, social rewards, political instability, forced participation, international imperialism, radicalization, injustice, technological developments, and the structure of society are effective (Aktaş, 2006; Bakkal, 2006; Braithwate and Li, 2007; Caşın, 2021; Doğaner and Yoldaş, 2023; Esmailzadeh, 2023a; Karlıdağ, 2020; Kızılgül, 2021; Krieger and Meierrieks, 2011; Locicero and Sinclair, 2008; Piazza, 2008; Post and Denny, 2002). Terrorism is a phenomenon that contains many different and multiple dimensions for its solution. One of these dimensions is undoubtedly education (Ariyani, 2023; Chaerunnisa and Hakim, 2023; Endrizal and Suharti, 2023; James, 2023; Rahman, 2023; Wijanarka, Yanuartha, and Hergianasari, 2023). Although

the form of education varies with names such as peace education (Esmailzadeh, 2023b; Myers-Walls, 2004; Seban, 2011; Swain and Mishra, 2013), tolerance education (Canbay Tatar and Tatar, 2014), conflict resolution education (Sağkan, Türnüklü and Totan, 2012), diversity education (Barner, 2015), citizenship education (Bakioğlu and Kurt, 2015; Kan, 2009; Skotnes and Sjøen, 2023; Şen, 2019; Vajen, Kenner and Reichert, 2023; Waldron, Ruane and Oberman, 2014), critical thinking/philosophy education (Danvers, 2023; Freire, 2016; Schreglmann, 2011), the common goal of all of them is to prevent terrorism and reduce its impact.

Methods

This part of the research includes information on the method, design, study group, data collection tools and data analysis.

Research Model

This research was conducted using the qualitative method and phenomenology design. The phenomenology design, which is defined as an action taken to reveal the meaning, events and processes that people attribute to reality (Kümbetoğlu, 2005), a subjective study carried out to attribute meaning to a phenomenon and evaluate it (Creswell, 2009), a method that reveals what goes through the minds of individuals about a subject, their perspectives, experiences, perceptions and feelings about the subject (Patton, 2014), was seen as a more appropriate design to deeply examine the perspectives, experiences and feelings of faculty members in the context of defining terrorism and solving problems.

Findings

This part of the research covers the findings obtained as a result of the analysis of qualitative research data collected with semi-structured interview form. When the interviews conducted for the research were analyzed with content analysis, the main themes generated from the answers given to the questions directed in line with the sub-objectives were as follows: "Perception of Terrorism and Terrorism in the University" for the first sub-objective; "Arguments Used by Terrorism" for the second sub-objective; "Preventive/Protective Role of Education" for the third sub-objective and "Equipment of Faculty Members" for the fourth sub-objective. The main themes were divided into sub-themes, and then codes were generated from them to make inferences about the phenomenon.

Participants think that terrorist incidents are a "threat" to the state. For example, it was stated that terrorism both divides and causes destruction, and provokes students and faculty members. Participants emphasized both psychological and physical violence in the subtheme of antidemocratic movements. In other words, they tried to explain that the damage that occurs does not always have to be visible in order to talk about terrorism, and that psychological violence can have deeper effects. The common point in the definitions of terrorism is the use of violence as a tool to achieve a goal. It was noticed that the participants had this knowledge.

Regarding the participation of students in terrorist organizations, it has been observed that faculty members think that students join illegal organizations due to both their physical and social needs. In fact, material victimizations have been seen and are still seen not only in the region where terrorist organizations are densely structured, but also in other regions. However, the effect of this situation is not the same in every region, on the contrary, nationalist citizens who love the state very much in any case can be observed despite their impossibilities. Therefore, it can be said that the unity-solidarity, love-respect, patriotism-emphasized suggestions made by educators, together with the prominent figures of the society, should not be underestimated, financial support should be provided within the possibilities and an inclusive attitude should be displayed.

Participants made various suggestions to prevent students from being carried away by the arguments presented to them and joining terrorist organizations. While all of these are undoubtedly noteworthy, it is essential to give importance to the education and training process based on reason and to discuss some uncertain questions in their minds together. In fact, terrorist organizations hide behind similar arguments like other people. Faculty members can help young people realize this. For example, the concepts of "equality/justice, freedom, human rights, democracy, welfare, etc." are concepts that everyone uses/likes to use. At this point, it can be explained that terrorist organizations take away other people's right to life by using weapons and violence in general, and cause serious inequalities by targeting institutions such as education, health, security, etc. They can be provided with areas where they can express their thoughts in a way that does not disturb the peace of the homeland and the nation. Directing them to sports and arts, especially in their classes and the rest of their time, or even doing these together can be a suitable method. In other words, rather than focusing on terrorist groups doing something to attract students, it can be more preventive for the university to provide opportunities for young people.

Discussion

Saghir, Malik and Batool (2018) applied a scale to education faculty students regarding the causes of terrorism. According to the majority of the participants in the survey, the biggest and fundamental causes of brutality are poverty, unemployment, social discrimination and radicalism in particular. For this reason, it is stated that unemployment, which stops talented brains and the economic growth of the country, needs to be eliminated by giving jobs to individuals. Another study found that family problems, relationships with close friends, ethnic nationalist feelings, not being able to find a job, financial difficulties, a sense of revenge, being admired and being admired are the main reasons why individuals become terrorists (Özeren, Sözer and Başıbüyük, 2015). In this study, faculty members stated that terrorist organizations attract young people by putting forward arguments such as poverty, independence, equality/justice, and by considering their needs for belonging and respect. These concepts are arguments that are accepted as true by everyone. In other words, everyone wants to be free and live in a society governed by democracy and with a high level of welfare. The problem here is that people or organizations using the arguments specified in the codes are instrumentalizing these concepts by making rational inferences in order to achieve their goals. Therefore, if there is poverty, it can be proven with documents who it affects. If it is claimed that there is victimization,

it can be discussed who the armed attacks were carried out against and in what cases human rights were violated.

Of the 141,966 terrorist attacks recorded by the University of Maryland-based Global Terrorism Database (GTD) in more than 200 countries between 1970 and 2014, 2.58% targeted educational institutions. Almost half of these, 47.62% to be exact, occurred in five countries (Pakistan, Afghanistan, Iraq, India, and Thailand). Khalifa Umar Mansoor claimed responsibility for a massacre at Bacha Khan University in Charsadda, and in a video he released, he said, "We will continue to attack schools, colleges, and universities across Pakistan because they are institutions that produce apostates." In order to legitimize his violence, he illogically describes universities as "nurseries for those who challenge the sovereignty of Allah." Because he sees universities as institutions where lawyers, military officers, and members of parliament who challenge the sovereignty of Allah are trained (Hussein, 2016). In the findings of this research, faculty members stated that they value reason and multidimensional thinking, critical perspective in order to prevent terrorism; they include thinking, respecting, cross-reading, etc. in their lessons. Since radicalism can cause terrorism, participants think that young people should be given a proper religious education. Because being stuck on an idea at the expense of the death of those who do not think like them can produce terrorism. Within the scope of the research, some participants likened terrorism to cancer that needs to be eliminated. Indeed, terror metastasizes just like cancer and can spread rapidly to different geographies. For this reason, it is of great importance for educators to notice students' tendencies in advance, show the necessary attention without frightening or intimidating them, and make them think with the right questions. Otherwise, students who act under the influence of terrorist organizations may attract not only themselves and their close circle, but also students who are defenseless in the educational institution they are in, to terrorist organizations when they graduate and are appointed as teachers. The findings of the survey data collected from terrorism-affected areas of Pakistan revealed that perceived terrorism threats and poor safety and security measures increase job stress, which increases teachers' intention to leave their jobs, and also revealed that all schools can face imminent terror attacks by following practical steps through evacuation plans, drilling, training and counseling (Memon, Ali, & Nisa, 2020). The findings of this study also show that faculty members think that they can be alerted in case of a possible attack by communicating with security forces. Of course, before the situation reaches this point, as the participants stated, preparing grounds where students can express themselves more, providing correct guidance, being involved in their social activities, listening to their problems, and displaying holistic and peaceful approaches are important precautionary measures, as the findings of the study show.

Giriş

Devletlerin ve bireylerin problem olarak tanımladığı terör, asırlardır varlığını devam ettirmektedir. Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de gerek yazılı gerekse görsel medya vasıtasıyla gündemden düşmeyen bu olgu, korku ve paniği egemen kılarak birey ve toplumların yaşamlarını ve tüm kurumların iklimlerini olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Latince'de terör kavramı, titremek, sarsmak anlamına gelen "ter" kökünden türemiş olup "korkuyla doldurulma" veya "korkutulma"

anlamına gelen "terrere" kelimesinden gelmektedir (Çelik, 2012). Terör, Türkiye'de 12.04.1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 1. Maddesinde, "Baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, devletin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak, yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini, veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir" (Resmi Gazete, 1991) ve "Bir siyasi davayı zorla kabul ettirmek için karşı tarafa korku salacak, cana veya mala kıyacak davranışlarda bulunma; yıldırıcılık, yıldırmacılık, terörcülük, tedhişçilik" (TDK, 2024) şeklinde tanımlanmaktadır.

Terörizmin sebeplerini anlamadan ona çözüm üretmek oldukça güçtür. Bireylerin neden terörist olduklarını inceleyen araştırmalar, biyolojik unsurlar, psikolojik nedenler, sosyal kimlik ve ötekileşme, ekonomik faktörler, intikam duygusu, toplumsal ödüller, siyasi istikrarsızlık, zorunlu katılımlar, uluslararası emperyalizm, radikalleşme, adaletsizlik, teknolojinin gelişmesi, toplumun yapısı gibi unsurların etkili olduğunu göstermektedir (Aktaş, 2006; Bakkal, 2006; Braithwate ve Li, 2007; Caşın, 2021; Doğaner ve Yoldaş, 2023; Esmailzadeh, 2023a; Karlıdağ, 2020; Kızılgül, 2021; Krieger ve Meierrieks, 2011; Locicero ve Sinclair, 2008; Piazza, 2008; Post ve Denny, 2002).

Terör, çözümü için çok farklı ve fazla boyutu içinde barındıran bir olgudur. Bu boyutlardan biri de şüphesiz eğitimdir (Ariyani, 2023; Chaerunnisa ve Hakim, 2023; Endrizal ve Suharti, 2023; James, 2023; Rahman, 2023; Wijanarka, Yanuartha ve Hergianasari, 2023). Eğitimin şekli, barış eğitimi (Esmailzadeh, 2023b; Myers-Walls, 2004; Seban, 2011; Swain ve Mishra, 2013), hoşgörü eğitimi (Canbay Tatar ve Tatar, 2014), çatışma çözme eğitimi (Sağkan, Türnüklü ve Totan, 2012), çeşitlilik eğitimi (Barner, 2015), vatandaşlık eğitimi (Bakioğlu ve Kurt, 2015; Kan, 2009; Skotnes ve Sjøen, 2023; Şen, 2019; Vajen, Kenner ve Reichert, 2023; Waldron, Ruane ve Oberman, 2014), eleştirel düşünme/felsefe eğitimi (Danvers, 2023; Freire, 2016; Schreglmann, 2011) gibi adlar alarak farklılaşsa da neticede hepsinin ortak amacı, terörün önlenmesi ve etkisinin azaltılmasıdır.

Avrupa Birliği, terörizmle baş ederken teröre zemin hazırlayan ortamın ortadan kaldırılmasını yöntem olarak özümsemiştir. Öncelikle internet olmak üzere, bilgi iletişim ağlarının kontrolü, ibadethaneler ve okulların yakın denetimi gibi istihbaratı etkili kılarak terör örgütlerinin insan temininin önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Önleme araçları bakımından, kültürlerarası diyalog, duygusal olmayan bir dil kullanmak, kaliteli yönetişim, huzuru sağlama gibi toplumsal, kültürel ve maddi problemlerin aşılmasına ilişkin önlemler alınarak teröre zemin hazırlama olasılığı olan unsurların giderilmesi düşüncesi benimsenmiştir. Nihai şekilde, bilimsel araştırmaların özendirilmesiyle, terörizmle ilgili bilgi edinilmesi ve bu bilginin yayılması suretiyle terörizmle mücadelenin, bilimsel zeminde götürülmesi (Tangör ve Sayın, 2012) ve şiddeti engelleme ve azaltma amacıyla daha barışçıl okul kültürleri oluşturulması için sınıfta ve dışında güç dinamiklerinin rolü, sosyal ve toplumsal bağlantıları teşvik etmenin önemi ve öğrencilere belirli ilgili bilişsel ve duygusal becerilerin edindirilmesi gibi fikir ve uygulamalara yer verilmektedir (Duckworth, 2024).

Üniversiteler, araştırma, öğretim ve sosyal sorumluluk gibi önemli misyonları olan kurumlardır. Bu nedenle, teorik araştırmalarının yanı sıra fonlanan uygulamalı araştırmalarıyla üniversite, milli güvenlik ve savunmaya katkı sunmalıdır. Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) Ulusal Güvenlik Başkanlık Yönergesi "Araştırma ve Geliştirme Planı" (Research and Development Plan-R&D) ve Milli Güvenlik meselelerinde ABD'nin liderlik etmesi için fen ve teknolojiyi geliştirmesini öngören 2002 Milli Güvenlik Yasası doğrultusunda, terörün davranışsal boyutları ve sonuçları üzerine akademisyenler tarafından çalışmalar yapılmaktadır (Purpura, 2007). Eğitim, genellikle terörizmin önleyicisi bir argüman olarak düşünülse de bazen bu durumun tersi de görülmektedir. Zira almış olduğu eğitim neticesinde içinde bulunduğu sistemi sorgulamaya ve irdelemeye yönelerek birtakım sorunlar görüp bunları çözmek için de sisteme savaş açarak kendisini destekleyen bir terör örgütüne üye olmayı tercih edebilir. Bu durum, aldığı eğitimin savunduğu ideolojiyle, yaşadığı ülkenin ideolojisinin çatışmasından da kaynaklanabilir. Yani terör örgütlerinin elemanlarına bakıldığında, eğitimsiz olmak kadar eğitimli olmak da etkili bir unsur olabilmektedir (Karlıdağ, 2020). Eğitim, bir bireyin şiddet içeren aşırıcı bir ideoloji adına şiddet içeren bir eylemde bulunmasını engelleyemez, ancak konuyla ilgili kaliteli eğitimin sağlanması, şiddet içeren aşırıcı ideolojilerin ve eylemlerin çoğalmasını zorlaştıran koşulların yaratılmasına yardımcı olabilir. Daha spesifik olarak, eğitim politikaları, öğrenim yerlerinin şiddet içeren aşırılık için bir üreme alanı haline gelmemesini sağlayabilir. Ayrıca eğitim içeriklerinin ve öğretme/öğrenme yaklaşımlarının öğrencilerin şiddet içeren aşırıcılığa karşı dayanıklılığını geliştirmesini de sağlayabilirler. Bu nedenle, eğitimin rolü, şiddet yanlısı aşırılık yanlılarının yolunu kesmek ya da potansiyel olarak şiddet yanlısı aşırıcı olabilecek bireyleri belirlemek değil, öğrencilerin içinde şiddet içeren aşırıcılığa karşı savunmaları inşa eden ve onların şiddet içermeyen ve barışa olan bağlılıklarını güçlendiren koşulları yaratmaktır (UNESCO, 2018). Eğitimin bu rolü üzerinden, bu araştırmada öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerindeki akademisyenlerin terörizmle baş etmeye ilişkin düşünce, tutum ve davranışlarının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Problemi

Türkiye'de göreve yeni başlayan öğretmenlere, mesleklerini icra ederken karşılaşabileceği sorunlar ile ilgili genel oryantasyon çalışmaları yapılırken, özel olarak terör örgütlerinin faaliyetlerine dönük önlemsel çalışmalar ile karşılaşılmamıştır. Öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimlerine bakıldığında, terör örgütlerinin üniversitelerdeki hedeflerine ulaşmak için gençlerin beyinlerini nasıl esir aldıklarını ortaya koymak ve eğitimle bu durumun nasıl önüne geçilebileceğini araştırmak için üniversitelere henüz bir misyon yüklenmemiş olup üniversite bünyesinde bu ve benzeri durumlar ile baş etme görevi olan bir yapının kurulmadığı görülmektedir.

Tarihi çok öncelere dayansa da son zamanlarda yoğunlukla terör örgütleri tarafından özellikle üniversitedeki gençlerin, düşünceleri etki altında bırakılmak suretiyle hedef alındığı görülmektedir (Al-Ajeely ve Khasawneh, 2022; Alkan, 2007; Güngör, 2010; Pakel, 2009; Singer, 2006). Öyle ki, 12 Eylül 1980'den önceki "sağcı"-"solcu" şeklinde kutuplaşmaya götüren ideoloji, günümüzde etnik ve dini etiketler kullanılmak suretiyle genel itibarıyla toplumu, özel olarak ise hayatlarının en hareketli, heyecanlı ve bir arayış içindeki dönemini yaşayan birçok genci ayrıştırmaktadır. Bu ayrışma sadece

düşünce ve ifade bağlamında kalmamış, karşısındakinin yaşam hakkını tehdit etmeye dönüşmüştür. Gerek canlı bomba eylemlerinde, gerekse terör eylemlerinin yönetiminde bu gruptan yararlanıldığı ileri sürülmektedir (Aydınalp, 2016; Tarlacı, 2017). Elbette gençler düşüncelerini açık ve net bir şekilde ifade edebilmelidirler ancak düşünceler, devletin bütünlüğünü tehdit edecek davranış ya da eylemlere dönüştüğü zaman sınırın dışına çıkılmaktadır. Gençlere, yasal olmayan yöntemlerle meşru bir hayat süremeyecekleri, terörizmin hiçbir zaman ve hiçbir şartta getirisinin olamayacağı anlatılmalıdır. Bu gençler atandıklarında ülkenin geleceğini etkileyen bir konuma geleceğinden söylem ve hareketlerinin çoğunun örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

Çocukları terör örgütlerine katılmaya götüren ortak noktaların başında sosyo-kültürel faktörler yer almaktadır. Bu faktörler onların normal şartlarda aldıkları eğitimden sosyal hayatta bulundukları konuma kadar etkili olmakta ve onlar farkına varmasalar da içinde yer aldıkları şartları oluşturan unsurlardır (Karlıdağ, 2020). Terör örgütlerinin yapısıyla birlikte eleman temin ettikleri kurumlar da değişmekte, en tahmin edilemeyen kişilerin terörist olduğu görülebilmektedir. Bu kişiler, diğer kurumlar ile birlikte eğitim kurumlarında da yer almaktadır. Bu nedenle aile, akran grupları, sivil toplum kuruluşları gibi eğitim kurumlarında bir direnç oluşturulması hususunda okul ve pedagojik kapasitesi olan kurumların terörizmle mücadele stratejileri kilit rol oynamaktadır (Kıyıcı, 2019).

Üniversiteler, bireylerin toplumsal sorumluluklar üstlenmeden önce veya bu sorumluluklarını yerine getirirken eğitim alabilecekleri nihai eğitim kurumlarıdır. Bu nedenle, bünyesine dahil olan öğrencileri öğretimsel bağlamda etkilediği gibi, ideolojik ve davranışsal olarak da değiştirmektedir. Birçok öğrencinin, üniversitelerde yeni fikirler edinmesinde bu kurumlarda çalışan öğretim üyelerinin payı olduğu düşünülmektedir. Bu durum, eğitim fakültesi öğretim elemanları için, yetiştirdikleri öğretmenlerin ülkenin çeşitli bölgelerindeki öğrencilerle yüz yüze geleceği göz önünde bulundurulduğunda daha büyük önem arz etmekte ve sorumluluklarını daha da artırmaktadır. Bu nedenle, özellikle teröre karşı eğitim ya da terörizmin önüne geçebilecek, kazanılmış bir gençlik yetiştirmeye muhtaç olunduğu düşünüldüğünde, bu çalışmanın üniversitedeki gençlerde vatandaşlık şuurunun güçlendirilebilmesi için nasıl bir eğitim verilebileceği üzerine başta üniversiteler ve okullar olmak üzere tüm eğitim kurumlarına yol göstereceği düşünülmektedir. Araştırmanın genel olarak daha huzurlu ve mutlu bir ülke ve Dünyaya katkı sağlaması umulmaktadır.

Eğitim fakültelerindeki milli ve manevi değerlere sahip olduğu varsayılan öğretim üyelerinin, yetişmekte olan öğretmen adaylarını hiçbir zümreyi hedef alıp dışlamaksızın dünya ve ülkenin sorunlarından terörizm özelinde haberdar etmesi, uyanık tutması ve terör olaylarına tepkisiz kalmaması bu çalışma açısından oldukça önemlidir. Ayrıca yıllarca terörizmden etkilenmiş bir ülke olarak eğitim fakültelerinden mezun olan gençlerin öğretmen olarak göreve başladıklarında bu sorunun farkında ve onunla baş edecek ortalama bir donanımda olmaları gerektiği düşünülerek bu çalışma yürütülmüştür.

Amaç ve Alt Amaçlar

Bu araştırmanın amacı, öğretim üyelerinin terörizm konusundaki özyeterlilik algılarını, terörizm olgusu ve terörizmle baş etme bağlamında öğretim üyelerinin düşünceleri ve donanımlarının nasıl

artırılabileceğini, terör örgütlerinin eğitim fakültelerinde kayıtlı bulunan genç öğrencileri hangi argümanları kullanarak bünyelerine dahil ettiklerini, öğretmen olup geleceği yetiştirecek gençlerin bu argümanlara kapılmamaları için ne tür eğitimsel önlemler alınabileceğini ve aralarındaki terörizme neden olan, şiddet içeren çatışmaların nasıl önlenebileceğini araştırmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için yanıt aranan sorular şunlardır:

1. Eğitim fakültelerindeki öğretim üyeleri genel olarak ve üniversite özelinde terör olaylarını nasıl değerlendirmektedirler?
2. Terör örgütleri gençleri ikna etmek için öğrenciler arasında gerginliğe sebep olabilen hangi argümanları kullanıyor olabilirler?
3. Gençlerin bu argümanlara kapılmalarını önlemek için öğretim üyeleri hangi unsurları önemli bulmaktadırlar?
4. Öğretim üyelerinin, terörizme karşı dayanıklı olan öğretmenleri yetiştirmelerini sağlayabilecek problem çözücü, içerik ve yöntem konusunda önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın bu kısmında başvurulan yöntem, desen, çalışma grubu, veri toplama araçları ve veri analizlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel yöntem ve fenomenoloji deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İnsanların gerçekliğe yükledikleri anlamı, olayları, süreçleri kavrayış ve anlayışlarını ortaya koymak için yapılan bir eylem (Kümbetoğlu, 2005), bir olguya anlam yüklemek ve onu değerlendirebilmek için gerçekleştirilen öznel bir çalışma (Creswell, 2009), bir konuyla ilgili bireylerin akıllarından neler geçirdiğini, konuya dair perspektiflerini, yaşantılarını, algı ve duygularını ortaya koyan bir yöntem (Patton, 2014) olarak tanımlanan fenomenoloji deseni, öğretim üyelerinin terörizmi tanımlama, sorunların çözümü bağlamında bakış açılarını, yaşantı ve duygularını derinlemesine incelemekte daha uygun bir desen olarak görülmüştür.

Çalışma Grubu

Bu araştırmada çalışma grubu, olasılıklı olmayan örneklem metotları arasında yer alan "amaca yönelik örnekleme" ile seçilmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Öğretim üyelerinin derslerde yaşamış oldukları veya yaşayabilecekleri terörizme ilişkin problemleri derinlemesine incelemek için araştırma grubu olarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tercih edilmiştir. Ölçüt, öğretim üyelerinin üniversitede en az beş yıl kıdeme sahip olması ve derse girmesi olarak belirlenmiştir. Katılımcıların üniversitedeki kıdemlerine bakılacak olursa; 6-10 yıl aralığında sekiz, 11-15 yıl aralığında iki, 16-20 yıl aralığında beş, 21-25 yıl aralığında 10, 26 yıl ve üzerinde ise beş katılımcı ile görüşülmüştür. Araştırmada, deneyimleri ve bilgileri daha fazla

olduğu düşünüldüğünden kıdemi çok olan öğretim üyeleriyle daha çok görüşülmeye çalışılmıştır. Katılımcıların 14'ü "Sosyal", 12'si "Eğitim Bilimleri" ve dördü de "Sayısal" alanlarda uzmanlaşmıştır. Konuya hakimiyetleri, yaşantıları ve düşünceleri bakımından "Sosyal Alanlar" ve "Eğitim Bilimleri"ndeki öğretim üyelerinin yeterlilikleri göz önünde bulundurularak "Sayısal Alanlar" da uzmanlaşmış katılımcı sayısı görece daha az tutulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından oluşturulmuş görüşme soruları kullanılmıştır. Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi'nden bir Doç. Dr. ve bir Prof. Dr., Eğitim Bilimleri Bölümü'nden ise iki Doç. Dr. olmak üzere, toplam dört uzmanın onayı alınarak yeniden şekillendirilmiş Bu görüşme soruları hazırlanırken literatürün yanında daha çok öğretim üyelerinin dersliklerde yaşadıkları zorluklar ve çözüm önerileri dikkate alınmıştır. Sosyal alanlarda konu ile ilgili eserler ve eğitim fakültelerinde dersler veren bir Prof. Dr. ve iki Doç. Dr. ile deneme amaçlı üç tane ön görüşme yapıldıktan sonra konu ile ilgisi zayıf olduğu düşünüldüğünden iki görüşme sorusu formdan çıkarılmış ve katılımcıların kendilerini tekrar edebileceği düşünüldüğünden bir soru silinerek son hali verilmiştir. Görüşme formu, görüşmelerle derinleştirildiğinden yarı (gevşek) yapılandırılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Nitel verilerin toplama aşaması, 15 Mart 2018 tarihinde başlamış ve 12 Kasım 2018 tarihinde tamamlanmıştır. Görüşme randevuları alınırken, konunun ideolojik beyanlarda bulunulmasını gerektirdiğini düşünen bazı öğretim üyeleri çekimser kalmıştır. Görüşme sorularından bahsedilip bu konuda bilgi, beceri ve yaşanmışlıkları olup fikir beyan etmek isteyen öğretim üyeleri ile görüşülmüştür. Görüşmeler, etik ilkeler çerçevesinde, mülakat yapılan kişinin onayı alınarak, çalışmanın hangi amaçla yapılıp nerede kullanılacağı ve verilerin özenle saklanıp sadece araştırmacılar tarafından transkripsiyonunun yapılacağı açıklanarak ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Toplam 33 kişi ile görüşme yapılmış, üç kişi sonradan vazgeçtiğinden kayıt dışı tutulmuştur. Veriler, nitel araştırmaya uygun olacak biçimde araştırmacıların kayıtları tekrar tekrar dinlemesi ve analiz etmesi yoluyla, her soru için ayrı ayrı katılımcılar dinlenerek çözümlenmiştir. Oluşan tema, alt tema ve kodlar ile "içerik analizi" yapılmıştır. Katılımcıların görüşme sırasına göre ilk görüşme K1, son görüşme ise K30 olarak kodlanmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümü, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan nitel araştırma verilerinin analizi sonucunda ulaşılan bulguları kapsamaktadır. Araştırma için yapılan görüşmeler içerik analizi ile çözümlendiğinde, alt amaçlar doğrultusunda yöneltilen sorulara verilen cevaplardan üretilen ana temalar, birinci alt amaç için "Terörizm Algısı ve Üniversitede Terörizm"; ikinci alt amaç için "Terörizmin Kullandığı Argümanlar"; üçüncü alt amaç: "Eğitimin Önleyici/Koruyucu Rolü" ve dördüncü alt amaç için "Öğretim Üyelerinin Donanımı" şeklinde olmuştur. Ana temalar, alt temalara ayrılmış, daha sonra onlardan kodlar üretilerek fenomenle ilgili çıkarımlarda bulunulmuştur.

Tablo 1. Terörizm Algısı

Terörizm Algısının Alt Temaları	Kodlar	Belirten Katılımcılar
Yurt Dışı Bağlantılı	Amerika	K1, K2, K5, K6, K8, K9, K12, K17, K22, K23, K25, K29
	Avrupa	K5, K8, K20, K21, K25
Tehdit	Tahrik eden	K10, K11, K15, K16, K17, K18, K21, K25, K26, K29, K30
	Ayrıştıran	K1, K6, K12, K13, K21, K22
	İhanet eden	K5, K8
	Tahrip eden	K7, K21
Antidemokratik Hareketler	Şiddet/ Baskı	K2, K8, K10, K11, K14, K17, K18, K23, K25, K26, K28, K30
	Kargaşa	K9, K10, K11, K15, K17, K26
	Öldürme	K3, K9, K19, K27, K30
	Hak İhlali	K23, K26

Öğretim üyelerine, terörizm kavramını nasıl değerlendirdikleri sorulduğunda katılımcılar, yoğunlukla terör eylemlerini bir çıkarlar savaşı aracı yani "*Yurt dışıyla bağlantılı hareketler*" olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu devletlere gösterdikleri örnekler *"Avrupa Ülkeleri"* ve *"Amerika Birleşik Devletleri"(ABD)* şeklinde iki kod oluşturmuştur:

> "T*erörün bağımsız olduğunu düşünmüyorum, arkaları var mutlaka. Terör üzerinden aslında büyük – Amerika gibi – devletler bir şeylere ulaşmaya çalışıyorlar. Bu terörü eylem bazında gerçekleştirenler ise maşa olarak çoğu zaman nereye hizmet ettiklerini de bilmiyorlar" (K29).*
>
> *"…Devletin bir kanadı tamamen Pensilvanya'dan idare ediliyordu. Pensilvanya, teröristlere övgüler yağdırıyordu. Şimdi çok şükür fazla kalmadılar. Sadece İslami terör örgütü diye bir şey uydurdular. Aslında bu da Amerika ve Amerikan ajanların uydurduğu bir şey. Suriye'de faaliyet gösteriyor. Terörizmin kaynağı aslında Avrupa ülkeleri ve Amerika'dır" (K5).*

Görüldüğü gibi katılımcılar, özellikle Avrupa Ülkeleri ve ABD üzerinden Türkiye'deki terör olaylarını yorumlamışlardır. Bu çalışma, şayet bugün yapılmış olsaydı konjonktür gereği Orta Doğu'daki soykırımlardan dolayı İsrail ve yine Uygur Türklerine karşı asimile edici tutum ve uygulamalarından dolayı Çin gibi ülkeleri de akla getirebilirdi. Görüşmeler 15 Temmuz 2016'dan sonra yapıldığından bazı katılımcıların aklına, paralel devlet yapılanmasının yurt dışından yönetilmesini gelmiştir. Bu çalışmaya benzer bir çalışma, katılımcıların terörizmin sebebi olarak gördükleri bir ülkede başka araştırmacılar tarafından yapılsaydı başka sonuçlar ile karşılaşılabilirdi. Zira bu ülkeler de vatandaşlarına terörizm, terör olayları ve teröristi başka şekillerde tanıtmaktadır. Dolayısıyla ortada bir "terörizm tanımı ve algısı" sorunu olduğu söylenebilir. Çünkü her devlet bir taraftan uluslararası ilişkileri yürütürken diğer taraftan kendi çıkarlarını koruyacak vatandaşları eğitim aracılığıyla yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Katılımcılar, terör olaylarının devlete yönelik birer *"tehdit"* unsuru olduğunu düşünmektedirler. Örneğin terörizmin hem *ayrıştırdığı* hem de *tahribata* sebep olduğu, öğrencileri ve öğretim üyelerini *tahrik ettiği* ifade edilmiştir:

"…başta ayrılıkçı terör örgütü olmak üzere hem devletin hem de insanların, can ve mallarını tehdit eden marjinal grupların yaptıkları geliyor aklıma, …" (K21),

"Kışkırtıyor mesela karşısındakileri, sürekli devlet aleyhine konuşuyor" (K12)

"Bizim genelde aklımıza sadece dağa çıkanlar geliyor ama ben bu milletin değerleriyle çatışan, yapısını bozmaya çalışan herkesi, devlete karşı tehdit, zararlı kişi, terörist olarak görüyorum..."(K16).

Bu katılımcının yorumu, "Farklı düşünen herkesi terörist olarak mı kabul edeceğiz?" sorusunu akla getirebilir. Burada kastedilenin, devletin ve milletin ortak değerlerinin ve çıkarlarının gözetilmesi, tahrip etmeye çalışanlara izin verilmemesi gerektiği söylenebilir. Çünkü zaten bu alt temada dil, din, siyasi görüşlere vb. göre "*ayrıştırma*" da kod olarak ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda *"Antidemokratik hareketler"* alt temasında *"şiddet/baskı, kargaşa, hak ihlali, öldürme"* kodları oluşturulmuştur.

"...Şiddet yoluyla istediğini elde etmeye yönelik veya amaçlanan noktalara varmaya yönelik yapılan her şey benim nezdimde terörizm faaliyeti olarak şekilleniyor. Bunu bilimsel olarak da toplumsal olarak da silahlı veya silahsız olarak da düşünebilirsiniz, karşı tarafta baskı, sindirme ve şiddet yoluyla, korku, stres ve panik duygusu oluşturmaya çalışıyorsunuz, bunu yaparken de hak ihlali yapıyorsunuz" (K23).

Katılımcılar antidemokratik hareketler alt temasında hem psikolojik hem de fiziksel şiddete vurgu yapmışlardır. Yani terörizmden bahsedebilmek için oluşan tahribatın her zaman gözle görülür durumda olmak zorunda olmadığını, psikolojik şiddetin daha derin etkileri olabileceğini anlatmaya çalışmışlardır. Terörizm için yapılan tanımlarda ortak nokta, amaca ulaşmada, araç olarak şiddetin kullanılmasıdır. Katılımcıların bu bilgiye sahip oldukları fark edilmiştir.

Tablo 2. Üniversitede Terörizm

Sebeplere İlişkin Kodlar	**Görüşler**		**Belirten Katılımcılar**
Yakınlık	Öğrencinin akraba/ arkadaşlarının terör örgütü üyesi olması		K1, K27, K28
	Terör olaylarına karışan öğrencilerin korunması		K11,K12,K19,K24,K26,K28
Sosyal Alanlar/ Şehir Faktörü			K9, K12, K24, K28
Öğretim Ortamı	Sınıf/ Kampüs	Eğitim/öğretim ortamlarının güvenli olmaması	K3, K7, K8, K9, K10, K13, K16, K18, K19, K21, K25, K26
	Müfredat	Programdaki konuların sınıfta öznel olarak ele alınmaması/ Konuların kapsayıcı olmaması	K3, K13, K17
	Bölüm	İlgi alanları gereği sosyal alanlardaki öğrencilerin terörizme daha yatkın olması	K9, K12, K24, K28

"Üniversitede Terörizm" teması altında katılımcıların ifadelerine bakıldığında hem insan hayatını tehdit eden ve sonlandıran fiziksel şiddet içerikli olaylar, hem de düşünceye dayalı, devlete ve hükümete yönelik tepki içerikli olaylardan bahsettikleri, bu tepkinin şiddeti ve terörizmi haklılaştırma çabasından kaynaklandığını söylemek istedikleri görülmüştür. K16, *"öğretim ortamına"* koduna ilişkin *"1980 öncesinde öğrencilik yaptığım için o dönemde iliklerime kadar hissettim. Okula devam edemiyorduk. Her gün bir taraftan öğrenci arkadaşımızı kaybediyorduk…"* ifadesinde bulunurken, diğer bir katılımcının görüşü aşağıdaki şekilde olmuştur:

> *"Üniversitede, meydanda çitlerle çevrili askeri temsilleri gördük ve maalesef terör yanlısıydılar, okul izin vermişti. Öncesinde de kendisini marjinal olarak adlandıran grupların birçok gösterisine, protestosuna şahit olduk ve hakikaten o haberlerde gördüğümüz okul demirbaşlarına zarar verme gibi terör ile ilgili şeylerin insan ayağını ben üniversitede gördüm, burada hala öğrencilerden terör yanlıları var"* (K19).

Yukarıda görüş bildiren K16, K19'dan 30 yıl kadar daha kıdemli ve başka bir üniversitede kadrosu bulunup ders veren bir öğretim üyesidir. Ancak üniversitedeki eğitim öğretim ortamına ilişkin görüşleri ve hissiyatları benzerlik göstermektedir. Her ne kadar K16 fiziksel anlamda uygulanan baskı ve şiddete; K19 ise gösteri ve protestolara dikkat çekse de K19 un bahsettiği dönemde de kamu mallarına, terör örgütlerini destekleyen öğrenciler tarafından zarar verildiğine şahit olunmuştur. Diğer bir deyişle, aradan 30 yıl geçtikten sonra da, terörizmin düşünsel boyutta sürdürülmekle kalmayıp dönem dönem fiziksel terör olayları şeklinde ortaya çıktığı söylenebilir.

"Öğretim ortamı" kodu kapsamına *"öğrenci alanları"* da alınmıştır:

> *"Sınıftan bazılarına özellikle sordum birkaç kere, siyasi anlamda sürtüşmeler falan oldu dediler Siyaset Tarihi, Osmanlı Tarihi, İslamiyet Tarihi, Hukuk, İnsan Hakları ve Vatandaşlık gibi derslerde olmuş mesela. Çok tartışma oluyor bizim öğrenciler sözelci olduklarından..." (K12)*
>
> *"Hissettiğim terörizm miydi, fanatiklik miydi, taraftarlık mıydı, sempatizanlık mıydı bilemiyorum ama sosyal alanlardan birine ders veriyordum, terör örgütü tarafında çokça öğrenci vardı sınıfta. Öğrencilerin Türkiye düşmanlığını gördüm, eğitim bilimi dersi, kültür, eğitim ve ekonomiden bahsediyoruz. Çocuklar konuyu ayrılıkçı terör örgütünün haklılığına getirdiler" (K24).*

Yine aynı kod altında, sosyal alanlardaki öğrencilerin boş zamanlarının fazla olmasından dolayı terörizme meylettikleri düşüncesi görülmektedir:

> *"Genellikle sosyal alandaki çocukların daha çok çatıştığı; fen, mühendislik ve tıp alanındaki çocukların çalışmadıkları görülüyor. Şimdi öğrencilerin ders yükü, çalışmak, okumak zorunda olduğu, kitap ya da yapmak zorunda olduğu proje sayısı arttıkça çocukların informal arkadaş grupları ile etkileşmesi, olay çıkarmak için bir yere toplanması da zorlaşıyor"(K28).*

Katılımcılar, bölümlerinden dolayı sosyal alanlardaki öğrencilerin daha çok bu konuların içinde olduğunu belirtmişlerdir. Buradaki haklılık payı yüksek olmakla birlikte, sözel alanlardaki öğrencilerin can sıkıntısı nedeniyle terör örgütlerine kaymaları konusu üzerinde düşünülmelidir. Öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri faydalı etkinlik ortamları oluşturulduğunda,

yine aynı eğilim sürüyorsa, bu durumun gerçekçi olmadığı söylenebilir. Katılımcıların sayısal alanlardaki öğrencileri yüceltme veya tembelmiş gibi gösterme niyetleri olmadığı düşünülmektedir. Kaldı ki, tıp ve mühendislik bilgilerini etik dışı bir şekilde terör örgütlerinin yararına kullanan kişilerin olduğu da bilinmektedir. O nedenle, gerek sayısal gerekse sözel alanlardaki öğrencilerin, ülkenin çıkarlarından ve terörizm tehdidinden haberdar edilmemesinin, "alanı değil" diyerek vatani meselelerden uzak tutulmasının doğru bir yaklaşım olmayacağı düşünülmektedir.

Terörizmi üniversitede hissettiğini belirten öğretim üyeleri, "*Yakınlık*" şeklinde kodlanan sebeplerde şu hususlara değinmişlerdir:

> *"Doğudaki bir üniversitede okuduğumdan muzdariptim bundan. Terör örgütü ile ilgili sınıfta bir konu açılmıştı. Ben ve bir arkadaşım örgütün bizi bölüp parçaladığını ifade etmiştik, bazıları tepki gösterip "tabi siz bizim gibi aşağılanmadığınız, izole edilmediğiniz için…" dediler. Aşikar edilmese de bazılarının akraba ve arkadaşlarının dağda olduğunu kulaktan kulağa herkes bilirdi."* (K1).
>
> *"Zaten problemlerimizden en ciddisi bu, 200'e yakın öğretim üyesini uzaklaştırdık. Soruşturmalar devam ediyor. Terör örgütü bağlantılı 20'nin üzerinde öğretim elemanına fırsat da sağladık, bu beyannamede yurt içi ve yurt dışı bu örgüte destek sağladığınız belgelendi. Gelin pişmanlık belirtin. Bu insanlar üzerinde baskı olduğunu düşünüyorum, çünkü geri adım atamadılar" (K11).*

Yukarıdaki ifadelerde bazı öğrencilerin, yakın çevresinden aldıkları yanlış yönlendirmeler nedeniyle terör örgütlerine sempati duydukları ve terör olaylarına karıştıkları görülmektedir. Söz konusu kışkırtmanın öğretim üyelerinden gelmesi, tüm eğitim camiasının bu durumun nedenleri üzerine ciddiyetle düşünülmesi gereken hususlardan biridir. Üniversiteler farklı düşünce, inanç ve değerlere sahip insanların birlikte yer aldıkları kurumlardır fakat terörü destekleyenler bu bağlamda değerlendirilmemelidir.

Diğer bir husus ise K1'in ifadesinde görüldüğü gibi, terör yanlısı kişiler yakınlarından dolayı hak kaybına uğradıklarını öne sürerek diğer taraftan başka mağduriyetlere sebep olmaktadırlar. Dolayısıyla terör yanlısı kişilerin gerek sözel gerekse davranışsal dışavurumlarının çelişkili olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Terörizmin Kullandığı Argümanlar

Oluşan Kodlar		**Belirten Katılımcılar**
Maddiyat	Yaşanan Yokluk	K5, K6, K7, K9, K10, K12, K13, K17, 19, K24, K25, K26, K27
Aidiyet / Onaylanma	Aile	K11, K18, K21, K24, K28
	Arkadaş	K11, K12, K21
Saygınlık	Kendini Ifade Etme	K2, K4, K6, K7, K9, K12, K15, K16, K 22, K24
	Sosyal Aktör Olma (Statü)	K4, K10, K18, K24, K28
	Ozel/Benzersiz Olma	K1, K12, K16
Ozgürlük/Bağımsızlık		K4, K6, K9, K11, K12, K16, K22, K23, K26, K29, K30
Eşitlik / Adalet		K1, K2, K9, K10, K11, K12, K13, K17, K18, K19, K22, K23, K24

"Terörizmin Kullandığı Argümanlar" alt temasındaki kodlar tabloda görülmektedir. "*Maddiyat", "Aidiyet" ve "Eşitlik"* kodları çıkarılan bir öğretim üyesinin görüşü şöyledir:

> *"Sosyo-ekonomik düzeyleri iyi değil, ebeveynlerin eğitim durumları iyi değil, bir takım temel ihtiyaçları karşılama noktasında yetersizler, onlara bunları vermeyi taahhüt ediyorlar. Olmayan bir hedef üzerinden yaşama bağlıyorlar onları, ait hissetmek, bir şeyleri başarmak için gençleri motive ediyorlar. Sosyal ve ekonomik sebepler, iş bulma durumları ile ilgili kara bir tablo çizilebilir. Çünkü Türkiye'nin geleceği ne ise gençlerin de geleceği o, adil bir düzen yok vs. gibi, gençleri yalan yanlış bilgiler ile dolduruyorlar. Türkiye'nin geleceğinde kendilerine yer bulamayan gençler de terör örgütüne kayıyorlar" (K24).*

"*Saygınlık*" kodunda katılımcılar, gençlerin *"Kendini İfade Ederek"* saygınlık kazandıklarını, *"Sosyal Aktör Olma"* isteklerinin terör örgütleri tarafından fark edildiğini belirtmişlerdir.

> *"Sordum Güneydoğu'da çocuklara, kişi terör örgütüne neden katılır? Nedenlerinden biri çocuklara komutanlık verecekleri yönünde telkin yönteminin kullanılması. Belediyelerin bazıları bunları görmezden geliyor, bazıları ise destekliyor. 500 kelime kapasiteli birinin karşısına, günde 3000-4000 kelime kullanan birini çıkardığınızda, kim olsa oturur hayran hayran dinler. Donanımlı, üniversite mezunları gençlik merkezlerinde konuşturuluyor… Sürekli propagandaya maruz bırakılınca sempati gelişiyor" (K18).*

"Eşitlik/adalet" gibi argümanlar üzerinden, terör örgütlerinin gençlere yaklaşabileceği *"Horlandıkları, ezildikleri, görülmedikleri kulaklarına söyleniyor olabilir"* (K9)*; "Ayrımcılık kavramı üzerinden terör örgütleri gençleri kendilerine çekebilirler"* (K24) şeklinde açıklanmıştır.

"*Özgürlük/Bağımsızlık*" kodunda, *"Sözde iyi bir gelecek, kendi ülkesinde yaşama vaadiyle kandırılıyorlar" (K6)*; *"Özerk bir ülke olma hülyaları var" (K9)*; *"Gençlerin düşünce tarzı farklı. Daha özgürlükçü ve isyankâr düşünürler. Onları ikna etmek kolaydır, onları hedef alır terör örgütleri" (K30)* açıklamalarının yapıldığı görülmektedir.

Öğrencilerin terör örgütlerine katılımı konusunda, öğretim üyelerinin hem fiziksel hem de sosyal ihtiyaçları dolayısıyla öğrencilerin yasa dışı örgütlere katıldıklarını düşündükleri görülmüştür. Maddi mağduriyetler aslında sadece terör örgütlerinin yoğunlukla yapılandığı bölgede değil, başka bölgelerde de görülmüş ve halen görülmektedir. Ancak bu durumun etkisi her bölgede aynı olmamakta, aksine imkansızlıkları olmasına rağmen, devleti her halükarda çok seven milliyetçi vatandaşlar gözlemlenebilmektedir. O nedenle, toplumun ileri gelenleriyle birlikte, eğitimciler tarafından yapılan birlik-beraberlik, sevgi-saygı, vatanseverlik vurgulu telkinlerin hafifsenmemesi, imkanlar dahilinde maddi destek verilmesi ve kapsayıcı bir tavır sergilenmesi gerektiği söylenebilir.

Tablo 4. Eğitimin Önleyici / Koruyucu Rolü

Önlemlere İlişkin Oluşan Kodlar	**Belirten Katılımcılar**
Aklı/Çok Boyutlu Düşünmeyi Öne Çıkarmak	K1,K3,K11,K13, K22, K23, K26, K27, K30
Derslerde Terör Örgütlerini Tanıtmak	K1,K5, K6, K19, K20, K21, K23, K24, K26
Düzgün Din Eğitimi Vermek	K1, K2, K5, K11, K12, K22

Önyargısız/ Kapsayıcı Olmak	K1, K8, K11, K13, K15, K17, K19, K26
Kullanılan Dil ile Çatışmayı Önleyici Olmak	K1, K2, K3, K7, K12, K13, K17, K18, K26, K29
Öğrencilerin Kendini İfade Etmelerini Sağlamak	K2, K3, K4, K14, K26
Memleketi, Toplumu Tanımak	K3, K7, K23
Ders Dışı Etkinlikler Yaptırmak	K4, K8, K12, K20, K24, K28
İlgi Alanlarına / Derslerine Yönlendirmek	K14, K16, K20, K21
İş Bulmalarını Sağlamak	K3, K7, K12, K19, K26, K27

Araştırmada gençlere sunulan argümanlarla eğitim yoluyla nasıl baş edilebileceği konusunda sık vurgulanan önlemlerden biri *"Aklı/Çok Boyutlu Düşünmeyi Öne Çıkarmak"* olmuştur.

> *"...Despot olma, öğrenciye kendini dayatma, çoklu bakışı ortaya koy, düşünmesine izin ver" (*K13);
>
> *"Dünyayı çok tanımadıklarını düşünüyorum, tek bir ideolojiye kapılıyorlar, onlara farklı fikirleri göstermeli. Terörizmdeki fikirlerin o zaman şahsına münhasır olmadığını görürler. Haksızlık karşısında dik durmak zaten erdem, zihinlerini açacak fikirler… Çünkü o savunulan ideolojileri herkes savunuyor zaten*" (K22);
>
> *"farklı eleştirel görüşlere, düşüncelere açık, saygılı, anlattıkları dersi farklı açılardan akıl rehberliğinde anlatabilen bir sınıf/fakülte iklimi oluştururlarsa…"* (K26).

Hangi alanda olursa olsun, öğrencilere belirli formüllere dayalı eğitim vermenin ötesinde, düşünmeyi ön planda tutarak etik değerleri ön plana çıkaran bir karakter eğitimi vermek sağlıklı bir toplum için daha önemlidir. Karakter eğitimi alan doğru düşünebilen bireylerin yanlış davranışlar gerçekleştirme ihtimalinin düşük olduğu söylenebilir.

Öğretim üyeleri tarafından, *"Derslerde Terör Örgütlerini Tanıtmak"* bir çözüm önerisi olarak sunulmuştur.

> *"Lisansüstü derslerde Türkiye gündemindeki tüm terör örgütlerinin işlendiği bir ders olmalı ama bunu biz yapmamalıyız, çünkü konunun özünü kavrayamamışız, bu konulardan uzağız, fildişi kulelerde yaşıyoruz problem yokmuş gibi. Konunun uzmanları, siyaset bilimlerinden hatırı sayılır, hitabeti kuvvetli hocalar girmeli derslere*" (K1)*;*
>
> *"Bu olayların kökenine inmek çok önemli, sebeplerini iyi bilmek. Yeni nesilleri teröristlere karşı uyarmak lazım, terörist faaliyetlerden uzak durmalarını önermeli"*(K5)*; "öncelikle bu örgütlerin yaptıklarını anlatmak gerek, öğrencilerimiz buraya gelmeden önce neler yaşadı, hayatı ne kadar tanıdılar, nereden geldiler bilmiyoruz*" (K20).
>
> *"Bir gün çözeceğiz bence bu sorunu. Bize düşen en önemli görev en marjinal görüşün bile sınıfta konuşulabilmesine fırsat vermek ve ortamı yumuşatmak" (K2)* ifadesinde olduğu gibi katılımcılardan bazılarına göre *"Kullanılan Dil"* önleyici bir unsurdur.
>
> *"Mesela Erbil'den geldiler, rehberleri de Türkçe bilen, tanıdığım bir öğrencim. Hakkımda, Türk milliyetçisidir, deyince korkmuşlar benden. Bunları işleri için gezdirdim. Son gün, "düşüncelerimizden dolayı özür dileriz, onu farklı tanımışız, biz de onu Erbil'e bekleriz" demişler. İşte bunu ülke dışını geç, ülke içinde yapmamız gerek. Talebeler yoluyla halkla*

konuşmak çok kolay aslında. Dinlemekten, anlamaktan ve araştırmaktan o kadar uzağız ama her şeyi biliyoruz, nasıl oluyorsa" (K3).

K12 bir araya geldiklerinde, öğrencilere birlikte yaşamanın gücünden bahsettiğini, küçülmenin işlerine yaramayacağını, ortak yönleri, yemeklerde, halı sahada, kantinde çay içerken kültürel değerleri ön plana çıkardığından, öğrencilerin ve ülkenin sorunlarını çözmek için duyarlılığından, K26 ise her zaman her görüşten öğrenciye saygılı olduğundan bahsetmiştir.

"Öğrencilerin Kendini İfade Etmesi" bir önlem olarak görülmüştür: *"Mevcut potansiyellerini değerlendirebilecekleri alanlar yaratmalı. Sanat yeteneği olan çocuğun, 20 yıl boyunca onu gösterememesi eziyettir fizik yeteneği olana da buluş yapacağı imkan sunmalı" (K14). "Öğrencilerin kendilerini ifade edebilecekleri bir öğrenci kulüpleri veya gezi kulüpleri yoksa araştırıyor, nereye gitsek, nasıl kulüpler var. Sorunun içinde totolojik bir önerme var yani. Öğrenci aktör olmak istiyor, kanı kaynıyor, taleplerini karşılayamazsan, talebi karşılayanlara gidiyor" (*K4).

Katılımcılar, öğrencilerin kendilerine sunulan argümanlara kapılıp terör örgütlerine katılmamaları için çeşitli önerilerde bulunmuşlardır. Şüphesiz bunların hepsi kayda değer olmakla birlikte, özellikle akla dayalı eğitim öğretim sürecine önem vermek, zihinlerdeki bazı cevabı belirsiz soruları birlikte tartışmak oldukça elzemdir. Aslında terör örgütleri de diğer insanlar gibi benzer argümanların arkasına saklanmaktadır. Gençlerin bunu fark etmesinde öğretim üyeleri yardımcı olabilir. Mesela "Eşitlik/adalet, özgürlük, insan hakları, demokrasi, refah vb." kavramları her kesimin kullandığı/ kullanmayı sevdiği kavramlardır. Tam bu noktada, terör örgütlerinin silah ve genel anlamda şiddet vasıtası ile diğer insanların yaşam haklarını elinden aldığı, eğitim, sağlık, güvenlik vb. kurumlarını hedef alarak ciddi eşitliksizliklere sebep olduğu anlatılabilir. Onlara vatan ve milletin huzurunu bozmayacak şekilde, düşüncelerini ifade edebilecekleri alanlar sağlanabilir. Özellikle derslerine ve kalan zamanlarında spor ve sanata yönlendirmek, hatta bunları birlikte gerçekleştirmek uygun bir yöntem olabilir. Yani terörist grupların öğrencileri çekmek için bir şeyler yapmasına odaklanmaktan çok, üniversitenin gençler için olanaklar sağlaması daha önleyici olabilir.

Tablo 5. Öğretim Üyelerinin Donanımını Artırmak İçin Yapılabilecekler

Gerekli Bulunan Bilgi ve Becerilere İlişkin Kodlar		**Belirten Katılımcılar**
Bilgilendirme	Terörizmin tanımı, nedenleri, korunma yolları	K6,K11,K12,K14,K17,K18,K19,K20, K21,K23,K24,K25,K26,K27,K29, K30
	Öğrenciyi ve Türkiye'yi tanıma	K3, K7, K12, K17, K20, K21, K25
Önyargı	Önyargıları azaltma	K1, K3, K4, K6, K7, K8, K13, K19
Feraset	Öngörme, sezme, önlem alma eğitimi	K9, K10, K11, K12, K21, K23
Tartışma	Tartışma ortamı oluşturma ve yönetme becerisi	K2, K3, K4, K17, K30
Okuma	Çapraz okuma ve araştırmalar	K7, K12, K17, K18, K19, K23, K30
Düşünme	Siyasetten bağımsız düşünme becerisi	K3, K4, K13
Konuşma	Seçerek, dikkatli konuşma becerisi kazandırma	K1, K7, K8, K11, K13, K15, K17, K18, K23
Kriz yönetimi	Polisler ile irtibat kurma, şüpheli durum bildirme	K12, K18

"Öğretim Üyelerinin Donanımı" teması altında ilk kod olan *"bilgilendirme"* hakkında katılımcılar "Terörizmin tanımı, kapsamı, nedenleri, korunma yolları" konusunda bilgilendirilmenin faydalı olacağını düşünmektedirler. Bu kod hakkında fikir bildiren öğretim üyelerinin görüşleri incelenecek olursa,

> *"…Şiddet ile şiddetsizi, gerekirse eğitimle, kabaca birbirinden ayırmamız gerekiyor" (K6); "Neyin terörizm olup olmadığı ile ilgili bilgi verilebilir elbet ama sorumluluk öğretim üyesine bırakılmalı, zorlamayla olmamalı"(K27)* şeklinde açıklamışlardır.

Bunun yanında, öğretim üyelerinin çoğunun kampüsteki terörizmin boyutunun farkında olmadığı şöyle belirtmiştir:

> *"Hayatta her şey normal dağılır, iki uçta da birileri olur. Tüm terör örgütlerinden insanlar var burada. Oryantasyon eğitimleri nasıl öğrencilere yapılıyorsa, aynı eğitimler öğretim üyelerine de küçük brifinglerle yapılmalı. Mesela 15 Temmuz sonrası bazı önlemler aldım binada. Giriş çıkışlar, araçların aranması gibi... Beraberinde ciddi tepkiler de aldım. Ancak abarttığımı düşünenlere, kampüste bulunan silahları (çuval dolusu pala, bıçak, Molotof ve patlayıcı yapılabilecek kimyasallar) gösterdiğimde şoke oldular. İşin boyutunu görmeleri için bilgilendirmeli. Burada nelerle uğraştığımızı bilmiyorlar"* (K11).

> *"Tabi kibarlık ayrı bir şey ama bilmiyorlar, düşünce açısından büyük bir eksikliğimizdir, onları tolere edilebilir gibi görüyorlar. Hoca biraz gevşek bırakırsa, bilgisiz olursa, çocuklardan bazıları fırsat kolluyor zaten, hemen cevabı yapıştırıyorlar. Özellikle kadın hocaların üstüne gidiyorlar. Öğrenci bir şey söylüyor, hoca cevap veremeyince öğrenci üstünlüğüyle orada kalıyor"* (K12).

Katılımcıların ifadelerinden, konuyu bilenlerin diğerlerine anlatmaya, yeterince bilmediğini belirtenlerin ise öğrenmeye istekli oldukları görülmüştür. Buradan, öğretim üyelerinin sayısal alanda çalışmalarını yürütüyor olsalar bile, bu ve benzeri sosyal olaylarda, durumun farkına varıp önlem alabilecek seviyede bilgi/donanım sahibi olmalarının gerekli olduğu söylenebilir.

Ayrıca bu bağlamda *"önyargı"* kodu ortaya çıkmıştır: *"Öğrencilerin hepsiyle yakınlık kurmaya çalışılmalı. Öğretim üyelerinin tutumları çok önemli, aşırı soğuk, itici öğretim üyeleri var. Akademisyen objektif olmalı bence, elbet bir fikrin vardır ama yansıtmazsın, kişisel öfke duymazsın, öğrenciye söz hakkı verirsin*" (K1).

> *"Bugünün gerçekliğinde inanılmaz bir şekilde stereotiplerin, etiketlerin kolayca yapıştırıldığını görüyoruz. Çok fazla milliyetçi öğrencim olmadı ama radikal dini örgütlere yakın birkaç kişi gördüm. Buradaki yaklaşımım onlarla empati yapmak üzerine oldu hep. Çünkü onu ötekileştirdiğin zaman diğer bir kategoriye koyuyorsun ve sizinle ilişkiyi kesiyor. O anlamda üniversitede akademisyenlerin hakikaten akademisyenlik yapması gerekiyor, öğretmenlik değil, yani insanların kendini ifade etmelerine zemin hazırlamalı ki terörize olmasın. Kadife eldiven kavramı yani, zaten dezavantajlı, egemen söylem repertuarına karşı durduğu için kenara itmek, onu iyice marjinalleştirir"* (K4).

Dünya genelinde, bazı ırk, din, dil ve kültüre sahip olanların kendilerini diğerlerinden üstün saymaları, sosyolojik bağlamda ötekileştirmeye neden olmaktadır. Bu durum derinleştikçe savaşlar

ve soykırımları beraberinde getirmektedir. O nedenle, öğretim üyelerinin kucaklayıcı ve kapsayıcı bir dil ve duruş sergileyip öğrencilere fırsat vermesi önemlidir. Bu noktada, katılımcıların da ifade ettiği hatırlatıcı eğitimler düzenlemek, tartışmaları yönetmede, çatışmaları çözmede ve istenmeyen durumların ortaya çıkmasını ve büyümesini engellemede öğretim üyelerine yardımcı olabilir ve model olmalarını sağlayabilir.

> *"Konuşma"* koduyla, "Seçerek, dikkatli konuşma becerisi kazandırmaktan" bahsedilmiştir: *"Nitelikli bir hocaysanız, eğitiminiz, üslubunuz ve özellikle hitabetinizle örnekseniz, bunlara bir de önyargısız bakış açısını eklediğimizde kişisel yakınlıkla gençleri kurtarabilirsiniz"* (K1). *"Hocanın elinden binlerce öğrenci geçiyor. Ağzından çıkan sözcükler subliminal mesajlar içerebilir"* (K11).
>
> *"Bazen siyasi-politik gündemler çok hassas ortamlar yaratabiliyor. Bunun farkında olarak, kavramsallaştırmayı ona göre yaparak… Bazen bazı kavramlar aşırı derece kullanıldığından dolayı ciddi derecede hasar görüyor. Efendim, hoşgörü ve diyalog gibi kavramların 10 yıl önce taşıdığı anlamla, bugünkü farklı, bir insan monolog yerine diyaloğu öneriyorsa anlarsınız belki ama bazen özellikle normal bir cümle içinde kullanıyor bunları, o zaman, bir dakika yahu, ne demek istiyor bu adam diye düşünüyorsunuz. Terör hadiseleriyle ilgili korkuyu besleyebilecek, kaşıyacak, aşırı derecede irrasyonel ve etik dışı, hamasi söylem ve tavırlardan uzak durmalı... Diğer branşlarda yetişecek olan öğretmenlere eğitim bilimleri hocaları olarak uzanabiliyoruz. O nedenle dilimizi kontrol etmeliyiz. Derslerde bu garip söylemlerin ne tür hasarlara yol açabileceğini anlatıyorum" (K7).*

Bilerek veya bilmeden üniversite öğrencilerinin karşısında konuşurken, onları ayrıştıracak, kışkırtacak boş, dikkatsizce ve/veya kasıtlı ifade ve tutumlardan öğretim üyelerinin kaçınması için eğitim verilmesi gerektiği söylenebilir. Bazen farkında olmadan öğretim üyeleri düşüncelerini öğrencilere dayatmaktadır. Bu durum öğrencinin korkmasına ve kendi görüşünü paylaşmamasına neden olmaktadır. Korku ve stres aynı zamanda düşünmeyi de baskılamaktadır. Bununla beraber, öğretim üyelerine ders gereği veya tesadüfen özellikle hassas konulara geldiğinde, nerede başlayıp duracaklarıyla, neyi söyleyip söylememesi gerektiği ilgili püf noktaları bu eğitimlerde yer alabilir.

Tartışma

Saghir, Malik ve Batool (2018) terörizmin nedenleri ile ilgili eğitim fakültesi öğrencilerine ölçek uygulamıştır. "Terörizmin nedenlerine" ilişkin aldığı cevaplarda araştırmaya katılanların çoğunluğuna göre vahşetin en büyük ve temel nedeni, özellikle yoksulluk, işsizlik, sosyal ayrımcılık ve radikalizmdir. Bu nedenle, yetenekli beyinleri ve ülkenin ekonomik büyümesini durduran işsizliği, bireylere iş vermek suretiyle kaldırmaya ihtiyaç olduğu belirtilmektedir. Başka bir araştırmada bireylerin terörist olmasında, aile sorunları, yakın çevreyle ilişkiler, etnik milliyetçi hisler, iş bulamama, maddi sıkıntılar, öç alma hissi, takdir edilme ve özenme gibi sebeplerin ağırlıklı olduğuna ulaşılmıştır (Özeren, Sözer ve Başıbüyük, 2015). Bu çalışmada da öğretim üyeleri terör örgütlerinin, yoksulluk, bağımsızlık, eşitlik/adalet gibi argümanları öne sürerek, ait olma ve saygınlık ihtiyaçlarını gözeterek gençleri kendilerine çekebildiğini belirtmişlerdir. Söz konusu kavramlar herkes tarafından

doğruluğu kabul edilen argümanlardır. Yani herkes özgür olmak, demokrasiyle yönetilen refah seviyesi yüksek bir toplumda yaşamak ister. Buradaki sorun, kodlar ile belirtilen argümanları kullanan kimse veya örgütlerin amaçlarına ulaşmasında adeta ussal çıkarımlar yaptırarak bu kavramların araçsallaştırılmasıdır. Dolayısıyla var olan bir yoksulluk varsa bunun kimleri etkilediği belgeler ile ispatlanabilir. Mağdur olunduğu ileri sürülüyorsa, silahlı saldırıların kimlere yapıldığı, insan haklarının hangi durumlarda ihlal edildiği tartışılabilir.

Maryland Üniversitesi merkezli Küresel Terörizm Veritabanı'nın (GTD) 1970 ile 2014 yılları arasında 200'den fazla ülkede kaydettiği 141.966 terör saldırısının %2,58'i eğitim kurumlarını hedef almıştır. Bunların neredeyse yarısı, tam olarak %47,62'si beş ülkede (Pakistan, Afganistan, Irak, Hindistan ve Tayland) gerçekleşmiştir. Khalifa Umar Mansoor, Charsadda'daki Bacha Khan Üniversitesi'nde gerçekleşen bir katliamın sorumluluğunu üstlenerek, yayınladığı bir videoda "Pakistan genelindeki okullara, kolejlere ve üniversitelere saldırmaya devam edeceğiz çünkü bunlar mürted üreten kurumlar" mesajını vermiştir. Gerçekleştirdiği şiddeti meşrulaştırmak için, mantık dışı bir zihniyetle, üniversiteyi "Allah'ın egemenliğine meydan okuyanların kreşi" olarak nitelendirmektedir. Çünkü üniversiteleri, Allah'ın egemenliğine meydan okuyan avukatların, askeri subayların, parlamento üyelerinin yetiştirildiği kurumlar olarak görmektedir (Hussein, 2016). Bu araştırmanın bulgularında da öğretim üyeleri, terörü önlemek için akıl ve çok boyutlu düşünmeyi, eleştirel bakış açısını önemsediklerini; derslerinde, düşünmeye, saygı duymaya, çapraz okumalar yaptırmaya vb. yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Radikalizm terörizme neden olabildiğinden katılımcılar, gençlere düzgün bir din eğitimi verilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Çünkü kendisi gibi düşünmeyenlerin ölümü pahasına bir fikre saplanıp kalma durumu terör üretebilmektedir. Araştırma kapsamında bazı katılımcılar terörizmi, yok edilmesi gereken kansere benzetmişlerdir. Gerçekten terör, tıpkı bir kanser gibi metastaz yapmakta, farklı coğrafyalara hızla yayılabilmektedir. Bu nedenle eğitimcilerin öğrencilerin eğilimlerini önceden fark edip korkutmadan ve sindirmeden gereken ilgiyi göstermeleri, doğru sorular ile onları düşündürmeleri büyük önem arz etmektedir. Aksi halde, terör örgütlerinin etkisinde hareket eden öğrenciler, mezun olup öğretmen olarak atandıklarında sadece kendileri ve yakın çevrelerini değil, bulunduğu eğitim kurumunda savunmasız durumda olan öğrencileri de terör örgütlerine çekebilirler.

Pakistan'ın terörizmden etkilenen bölgelerinden toplanan anket verilerin ortaya koyduğu bulgular, algılanan terörizm tehditlerinin ve zayıf emniyet ve güvenlik önlemlerinin, öğretmenlerin işten ayrılma niyetlerini artıran iş stresini artırdığını ortaya çıkarmış, ayrıca tüm okulların, tahliye planları, sondaj, eğitim ve danışmanlık yollarıyla pratik adımları takip ederek yakın terör saldırılarıyla yüzleşebileceklerini ortaya koymuştur (Memon, Ali ve Nisa, 2020). Bu çalışma bulguları da öğretim üyelerinin güvenlik güçleriyle iletişim halinde olunarak olası bir saldırı durumunda alarma geçilebileceğini düşündüklerini göstermektedir. Elbette durum bu noktaya gelmeden önce, katılımcıların da ifade ettiği gibi öğrencilere daha fazla kendilerini ifade edebilecekleri zeminler hazırlamak, doğru yönlendirmelerde bulunmak, onların sosyal etkinliklerine dahil olmak, sorunlarına kulak vermek, bütüncül ve barışçıl yaklaşımlar sergilemek araştırmanın bulgularının da gösterdiği gibi önemli önlemsel hususlardır.

Bloomsburg Üniversitesi'nin Çevre, Coğrafya ve Jeoloji Bilimleri Bölümü'nde (EGGS) 2016 yılının bahar ayında "Terörizm Coğrafyası" adında özel bir ders sunulmuş, haftada iki kez bir saat on beş dakika süreyle öğrenciler ders için bir araya gelmiştir. Ders, sistematik olarak öğrencilere terörizm anlayışını mekânsal bir perspektiften verirken, daha büyük teorik temelleri ve kavramsal çerçeveleri görmezden gelmemekle birlikte, kök nedenler ve radikalleşmeyle ilgili araştırmalara rehberlik eden diğer disiplinleri de ele almıştır. Terör ideolojisi, terör stratejileri ve terör örgütü yapısını içeren kavramları uygulamak için çeşitli vaka çalışmaları incelenmiştir. Örneğin, ilk gün öğrencilerden herhangi bir kaynak kullanmadan kendi terör tanımlarını bulmaları ve ders bitmeden önce eğitmene teslim etmeleri istenmiştir. Ev ödevi için öğrencilerden, terörün tanımlanması ile ilgili zorlukların ayrıntılarını anlatan makaleler okuması istenmiş, takip eden derste öğrenciler tanımlarını sınıfta paylaşmış ve tanımlarında bulunan terörizmin ortak unsurlarının sıklıklarını karşılaştırmıştır. Sınıfın neredeyse yarısı tanımlarında "şiddet" ve "korku" olduğunu belirten sonuçlarının karşılaştırmalarıyla çok benzer olduğunu görmüştür. Bu alıştırma, öğrencilerin kendi terör tanımlarını şekillendiren deneyimleri yansıtmalarını sağlamada ve tehditlere karşı daha kapsamlı ve dar terörizm tanımlarının etkilerini tartışmaları için bir fırsat olarak görülmüştür (Haney, 2017). Bu çalışmada da benzer bir yaklaşımla, öncelikle öğretim üyelerinin terörizmle ilgili düşünceleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bulgularda belirtildiği gibi terörizmin özellikle "şiddet", "zorbalık", "ölüm", "kargaşa", "hak ihlali" kavramlarını çağrıştırdığı, yurtdışından destek bulduğu, hatta dışarıdan idare edildiği, ülkenin bütünlüğünü tehdit ettiği gibi üzerinde uzlaşılan kodlara ulaşılmıştır. Öğretim üyelerinin geneli konuyla ilgilendikleri için bu unsurların terörizmin amacı değil, amaca ulaşmak için birer araç olduğunun da farkındadırlar. Bu durumun, genellikle istediklerini yaptırmak isteyen bazı yasa dışı örgütlerin yasal olmayan yollara başvurarak hak ihlallerine sebep olduğu konusundaki fikir birliğini gösterdiği söylenebilir. Diğer taraftan, katılımcı öğretim üyelerinden bazılarının, yukarıda belirtilen "Terörizm Coğrafyası" dersine benzer nitelikte "Demokrasi ve İnsan Hakları", "Vatandaşlık Bilgisi" dersleri gibi evrensel değerlerin çatısı altında "terörizm" kavramını derslerinde işledikleri, neden, sonuç ve çözüm önerileri üzerine tartışma ortamları oluşturdukları bulgular arasındadır. Bu durum, "terörizm" kavramını doğrudan ders adı olarak kullanmaktan daha etkili sonuçlar doğurabilir. Çünkü araştırma sırasında da fark edildiği gibi bu sözcük bazı katılımcıların ifade ettiği gibi öğrenciler veya diğer öğretim üyeleri tarafından soğuk ve sevimsiz bulunabildiğinden, uzak durulması gereken bir konu olarak nitelendirilmektedir.

Öğrencilerin terörizm ve şiddet içeren aşırıcılıkla ilgili olarak sahip olduğu ve sergilediği, önceden var olan bilgi durumunu, tutumlarını ve duygularını inceleyen bir araştırmada sınıfta terörizmin öğretilmesinde, tarihselleştirme yaklaşımından bahsedilmektedir. Bu yaklaşım, hem şok ve panik duygularıyla başa çıkma hem de öğretmenlerin ve öğrencilerin bilgi temelli bir düzlemde terörizmi tartışmak için nesnelleştirilmiş bir zemin bulmalarına yardımcı olma aracı olarak hizmet eden tarihsel bir çerçevenin yaratılmasına dayanmaktadır (Graaf, Sterkenburg, Dijkstra ve Glas, 2023). Bu çalışmada da öğretim üyeleri öğretmen adaylarının hazırlıksızlıklarına ve yetersizliklerine dikkat çekmişlerdir. Öğretim üyelerinin, derslerde terör örgütlerini tanıtmayı, öğretmen adayı öğrencilerin terörizmden korunmaya ilişkin fikirlerini ifade etmelerini ve çeşitli derslerin tartışma kısımlarında

ülkenin bütünlüğünü tehdit eden sorunlara karşı çözüm önerileri sunmalarını önemsediklerinin görülmesi yukarıdaki araştırmayla benzerlik göstermektedir.

12 Eylül 1980 darbesinin sebep olduğu terör olaylarından, lise ve sonrası eğitim hayatında meşgul olunan faaliyetler sayesinde korunulduğu belirterek öğrencilerin akademik başarıları yanında spor, müzik ve resim gibi faaliyetlerle ilgilenmesinin de önemsenmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Yılmaz, 2008). Bu araştırmada da öğretim üyeleri, gençlerin ders dışı zamanlarda kampüs içinde rektörlük izni ve kontrolünde faaliyet gösteren çeşitli aktivitelere yönlendirilmesini, zaman zaman kendilerinin de katılarak gençlerle yakınlaşmalarını önemli bulmaktadır. Sadece derse girmek ve derslerde çıkan tartışmaları yönetmek yeterli değildir. İnsanların tanımadıkları veya kendileriyle arasına mesafe koyan insanlara karşı daha önyargılı oldukları gerçeği dikkate alındığında, ülkenin birlik ve bütünlüğünü önceliği kabul eden öğretim üyelerinin, öğretmen olarak eğitim ordusuna katılacak öğrencileriyle olumlu bir iletişim kurması mühimdir. Aksi halde, boşluklar terör örgütleri tarafından fark edilip doldurulmaya çalışılmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Uygulamaya Yönelik Öneriler

Öğretim üyelerinin donanımını artırmak için, terörün tanımı, nedenleri ve terörden korunma yolları; öğrenciyi ve ülkeyi tanıma; acil durum yönetimi üzerine "bilgilendirme" yapılması gerektiğine ilişkin görüşler dikkati çekmiştir. Bunların yanında, sınıf ortamında kelimelerin seçerek, dikkatli konuşulması, öğrencilere önyargısız yaklaşılması gibi tartışma ve iletişim becerilerinin artırılması da sıkça değinilen başlıklar arasındadır. Öğrencilerle birlikte bütün alanlardaki öğretim üyelerine dönük, tüm boyutlarıyla terörizmle baş etme hususunda kapsamlı eğitimler sağlanmalıdır. Bu çalışmalara katılım zorunlu tutulmamalı gönüllülük esasına göre teşvik edici önlemlerle sağlanmalıdır.

Öğretim üyeleri, terörizmin odağına çekilmek istenilen gençlerin, daha çok yokluktan ve iyi bir gelecek hayallerinden kaynaklanan maddiyat argümanı; arkadaş edinerek sosyal saygınlık kazanma ve ait hissetme ihtiyacı; özgürlük, bağımsızlık ve eşitlik gibi argümanlar ve din/mezhep ve ırk farkı gibi argümanlar ile ikna ediliyor olabileceğini düşünmektedirler. Bu nedenle öğrencilere öncelikle kendilerini ifade etmelerini sağlamak, sonrasında terör örgütlerini tanıtmak, hepsini kapsayıcı bir dil ve tutum benimsemek, mezun olduklarında meslek edinmeleri için derslerine yönlendirmek gerekmektedir.

Öğretim üyeleri gençlere "çoklu bakış açıları kazandırılması", "varlığının anlamının sorgulatılması"; onların "düşünmeye dönük dersler ile eleştirel düşünmeye davet edilmesi" ve "sınıf dışında samimi bağlar kurulması" ile terör örgütlerinin sunduğu argümanlara kapılmamasının mümkün olabileceğini belirtmişlerdir. Bu nedenle, öğrencilerin eleştirel düşünme, sağlıklı bir din eğitimi almalarına, çatışma çözme becerileri kazanmalarına dönük çalışmalar artırılmalıdır.

– Öğretim üyelerine göre, öğrencilerin terör örgütlerine katılma sebebi, kendilerini farklı platformlarda ifade edememeleri, farklılıklara tahammülsüzlük, toplumsal sebepler/ayrışmalar,

amaçsızlık vb. olabilmektedir. Öğrencilere etkinlikler gerçekleştirebilecekleri kontrollü ortamlar hazırlanmalıdır. Öğretim üyeleri öğrencileri, yerleşkelerin içinde yer alan güvenli bir şekilde etkinlikler düzenleyebilecekleri bu ortamlara yönlendirmelilerdir.

Öğretim elemanları, öğrencilerin iyi bir vatandaş ve öğretmen olarak yetişmesi için onlara önyargıların zararlarını, insanları sevmenin önemini, işini özveriyle yapmayı, terörizmin sebeplerini, ortak kültürümüzü/değerlerimizi, demokrasi/adalet kültürünü ve vatandaşlık olgusunu anlatmalıdırlar. İletişim/ikna dersleri, farkındalık eğitimleri, danışma/dayanışma uygulamaları, eleştirel düşünme becerisi kazandırma… eğitimlerinin bu süreçteki payı küçümsenmemelidir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

– Bu araştırmada eğitim fakültelerinde çalışan öğretim üyelerinin terörizmle baş etme konusundaki düşünce ve uygulamaları incelenmiştir. Çalışmanın yürütüldüğü üniversitelerde çalışma grubunu öğretim üyeleri oluşturmuştur. Eğitim fakültelerindeki öğretim üyelerinin derslerde veya ders dışı etkinliklerdeki terörizme ilişkin düşünce ve uygulamalarının öğretmen adayı öğrenciler açısından nasıl değerlendirildiğine ilişkin başka bir çalışma yapılabilir.

– Bu çalışmaya benzer bir çalışma, öğretmenler ile yürütülebilir. Terörizm ile başka değişkenlerin ilişkisi olup olmadığına nicel araştırmalar ile ulaşılabilir.

– Bu araştırma, benzer yaklaşımlar ve ölçme araçları ile terörizmin yoğun olarak hissedildiği, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki Eğitim Fakültelerinde çalışan öğretim üyeleriyle gerçekleştirilebilir. Farklılıklar var ise ortaya konulabilir.

– Çalışma grubuna, özellikle birlik beraberlik, sevgi-saygı, hoşgörü ve merhamet mesajlarının yoğunlukla verildiği Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe gibi branşlarda ders veren öğretmenler seçilerek terörizmin eğitim yoluyla nasıl önlenebileceğine dair daha derin sorgulama ve düşünceler içeren nitel çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

Aktaş, F. (2006). *Türkiye'nin terörle mücadele konsepti bağlamında PKK terörünün incelenmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kütahya.

Al-Ajeely, S. A. ve Khasawneh, M. A. S. (2022). The role of university education in confronting the phenomenon of terrorism and promoting belonging among young people. *Journal of Positive Psychology and Wellbeing*, *6*(1), 3206-3211.

Alkan, N. (2007). *Söz bitmeden.* Ankara: Uşak Yayıncılık.

Ariyani, S. D. (2023). Is moral education effective in preventing radicalism and terrorism?. *Indonesian Journal of Counter Terrorism and National Security*, *2*(1), 115-146.

Aydınalp, H. (2016). *Canlı bomba sosyolojisi.* İstanbul: Çamlıca Yayıncılık.

Bakioğlu, A. ve Kurt, T. (2015). *Eğitimde demokrasi vatandaşlık ve vatanseverlik*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Bakkal, A. (2006). Terörizmin sebep ve çareleri. *Köprü Dergisi, 94,* 24-43.

Barner, R. E. (2015). *Issues of perception post 9/11 and ımplications for antiterrorism education.* Doktora Tezi. Loyola University. Chicago, Illinois.

Canbay Tatar, H. ve Tatar, T. (2014). Yabancılaşma ve eğitim. İçinde M. Ç. Özdemir (Ed.). *Eğitim sosyolojisi* (ss. 141-180). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Caşın, M.H. (2021). *Uluslararası terörizm.* Ankara: Nobel Yayınları.

Chaerunnisa, L. Y. ve Hakim, M. A. (2023). Women and terrorism: an ınterdisciplinary study of peacebuilding education. *At-Tarbawi: Jurnal Kajian Kependidikan Islam*, *8*(1), 17-30.

Creswell, J. W. (2009). *Research desing: Qualitative, qualitative and mixed methods approaches.* California: SAGE Publications.

Çelik, Ö. (2012). Terrorism overview. İçinde A. Duyan (Ed.). *Defence against terrorism: different dimensions and trends of an emerging threat* (ss. 1-17). Amsterdam: Ios Pres.

Danvers, E. (2023). Prevent/Ing critical thinking? The pedagogical impacts of prevent in UK higher education. *Teaching in Higher Education*, *28*(6), 1264-1279.

Doğaner, M. ve Yoldaş, Y. (2023). DEAŞ terör örgütünün dini ideolojik alt yapısı ve örgütsel üyelik stratejileri. *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi, 6*(1), 47-64.

Duckworth, C. L. (2024). The role of schools in preventing violent extremism: From policing to pedagogy. *Journal of Peace Education*, 1-20. https://doi.org/10.1080/17400.201.2024.2314307.

Endrizal, E. ve Suharti, S. (2023). The deradicalization of Islamic boarding school in Indonesia: Study about the prevention of radicalism and terrorism movement in Indonesia. *Ishlah: Jurnal Ilmu Ushuluddin, Adab dan Dakwah*, *5*(1), 91-107.

Esmailzadeh, Y. (2023a). Social strategies of terrorism. *International Journal of Social Science Research and Review, 6*(6), 76-85.

Esmailzadeh, Y. (2023b). The role of education in promoting peace and countering terrorism. *The American Journal of Social Science and Education Innovations*, *5*(04), 38-45.

Freire, P. (2016). *Ezilenlerin pedagojisi.* (Çev. Dilek Hattatoğlu ve Erol Özbek). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Graaf, B, Sterkenburg, N., Dijkstra, J. ve Glas, T. (2023). Discussing terrorism in the classroom – adopting an empathizing and historical perspective: A research note. *Studies in Conflict & Terrorism, 47*(1), 98-114. https://doi.org/10.1080/1057610X.2023.222.9088.

Güngör, U. T. (2010). *Türkiye' de gençlerin terör örgütlerine katılma nedenleri ve sonuçları.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Haney, J. (2017). A geographic approach for teaching about terrorism. *Journal Of Geography, 116*(6), 250-262, Doı: 10.1080/00221.341.2017.1297845.

James, J. S. (2023). *French republican integration, British multiculturalism, and educational responses to terrorism.* (Yayımlanmamış doktora tezi). University College London.

Kan, Ç. (2009). Sosyal bilgiler eğitiminde küresel vatandaşlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26,* 25-30.

Karlıdağ, B. (2020). *Bireyler terör örgütlerine neden katılır?* Stratejik Ortak. https://www.stratejikortak.com/2020/09/bireyler-teror-orgutlerine-neden-katilir.html

Kıyıcı, H. (2019). *Şiddete varan aşırıcılıkla mücadele ve eğitim*. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Kızılgül, P. B. (2021*). Terör örgütlerince çocukların kullanılması: PKK terör örgütü örneği.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İçişleri Bakanlığı Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Krieger, T. ve Meierrieks D. (2011). What causes terrorism? *Public Choice,147*(1-2), 3-27.

Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve antropoojide niteliksel yöntem ve araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayınevi.

Locicero, A. ve Sinclair, S. J. (2008). Terrorism and terrorist leaders: Insights from developmental and ecological psychology. *Studies in Conflict & Terrorism, 31*, 227 – 250.

Memon, U., Ali, A. J., ve Nisa, Z. U. (2020). Teachers' war against terrorism: A mediated moderation model. *J Public Affairs*. https://doi.org/10.1002/pa.2406.

Myers-Walls, J. A. (2004) Children as victims of war and terrorism. *Journal Of Aggression, Maltreatment & Trauma, 8*(1-2), 41-62. doi: 10.1300/J146v08n01_02.

Özeren, S., Sözer, M. A. ve Başıbüyük, O. (2015). Bireylerin terör örgütüne katılmasına etki eden faktörler üzerine bir alan çalışması: PKK/KCK Örneği. *International Journal of Security and Terrorism, 3*(2).

Pakel, M. (2009). *Gençlerin teröre yönelmelerini engelleme amacıyla eğitim yoluyla alınacak önlemler.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Polis Akademisi, Ankara.

Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Çev. Ed. M. Büyün ve S. B. Demir). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Piazza, J.A. (2008). Incubators of terror: Do failed and failing states promote transnational terrorism? *International Studies Quarterly, 52*, 469-488.

Purpura, P. P. (2007). *Terrorism and homeland security: An introduction with applications.* Butterworth-Heinemann.

Rahman, K. (2023). Role of primary education in promoting peace in terrorism affected areas: Primary school teachers' perspectives. *American Journal of Applied Psychology*, *12*(2), 36-46.

Resmi Gazete. (1991). *Terörle mücadele kanunu.* https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/20843_1.Pdf

Saghir, A., Misbah, M. ve Ayesha, B. (2018). Perceptions of university students about causes of terrorism. *Bulletin of Education and Research, 40*(3), 115-127.

Schreglmann, S. (2011). *Konu temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğretmen adaylarının akademik başarı, eleştirel düşünme eğilimine ve düzeyine olan etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Seban, D. (2011) Teaching peace through picture books in a third-grade classroom. *Intercultural Education, 22*(1), 115-120, doı:10.1080/14675.986.2011.549650.

Singer, P. W. (2006). *Young soldiers used in conflicts around the world*. The Brookings Institution.

Skotnes, C. E. ve Sjøen, M. M. (2023). Citizenship to (counter) terrorism: The need to de-securitise the Norwegian education system and create space for democratic resilience. *International journal of social pedagogy, 12*(1), 1-14.

Swain, S. K. ve Mishra, L. (2013). Preparing Children For Peace. İçinde L. Mishra (Ed.). *Education for peace* (ss. 31-38). Cambridge Scholar Publishing.

Şen, A. (2019). Vatandaşlık eğitiminde değişiklik ve süreklilikler: 2018 sosyal bilgiler öğretim programı nasıl bir vatandaşlık eğitimi öngörüyor? *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal Of Qualitative Research İn Education, 7*(1), 1-28. doi:10.14689/İssn.2148-2624.1.7c1s.1m

Tangör, B. ve Sayın, S. (2012). Avrupa Birliği'nin terörizmle mücadele stratejisi: Yeni bir bütünleşme alanı mı? *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi 11*(1), 85-118.

Tarlacı, S. (2017). *Suç ve beyin*. İstanbul: Destek.

TDK. (2024). *Büyük Türkçe sözlük.* Ankara: Türk Dil Kurumu.

Vajen B., Kenner, S. ve Reichert, F. (2023). Digital citizenship education-Teachers' perspectives and practices in Germany and Hong Kong. *Teaching and Teacher Education*, *122.*

Waldron, F., Ruane, B. ve Oberman, R. (2014). Practice as prize: Citizenship education in two primary classrooms in Ireland. *JSSE-Journal of Social Science Education, 13*(1).

Wijanarka, T., Yanuartha, R. A. ve Hergianasari, P. (2023). Sustainable citizenship education in Indonesia. *International Academic Research & Reviews in Educational Sciences–I*, 85.

Yılmaz, H. (2008). *Suçlu çocuk yoktur, suça itilen çocuk vardır*. İzmir: Sistem Yayıncılık.